

ΑΙΜΙΛΙΟΣ ΖΟΛΑ

ΑΡΘΡΟΝ ΤΟΥ ΡΩΣΣΟΥ ΚΡΙΤΙΚΟΥ

ΣΕΜΕΝΤΚΟΦΣΚΗ

Μετάφρασης Π. Α. ΛΕΙΩΤΗ.

(Συνέχεια ἐκ τοῦ Γ' τεύχου)

Συνήργησεν εἰς τοῦτο καὶ μίχ ξλλη περίπτωτις. Ὁ ρῶστος ἀναγνώστης εἶναι σήμερον πολὺ ἀποχέστερος πρὸς τὰ ἔργα τῆς ζένης φιλολογίας η ἀλλοτε. Ἐξηγεῖται τοῦτο ἐκ τοῦ ὅτι η ρωσικὴ κοινωνικὴ ίδέα ἔχεις νέον, ἀποφασιστικὸν βῆμα πρὸς τὴν ὄδον τῆς ίδίας ἀναπτύξεως. "Ἀλλοτε, δῆλοι σχεδὸν οἱ ἐλαυθεροφρονοῦντες ἡσαν πεπεισμένοι ὅτι, ἥρκει δι' ἡμᾶς καὶ μόνον ν' ἀποδεχθῶμεν τὸ καθεστός τῶν λαῶν τῆς Δύσεως, τὸν τρόπον τοῦ ζῆν κάτω—καὶ η Ἰωσείκ εὐθὺς ἔξιστοται πρὸς ἔκείνους. Σήμερον αὐτὰ δὲν τὰ φρονεῖ κανεὶς καὶ συγχρόνως οὐδεὶς νομίζει ὅτι η δυτικὴ φιλολογία θὲ ηδύνατο νὰ μᾶς εἴναι χειραγωγός εἰς τὴν θεραπείαν τῶν πατρίων δεινῶν. Η δύσις μᾶς ἀφαδίαζε καὶ μὲ τὸν βυρωνισμὸν καὶ μὲ τὸν ὄλισμὸν καὶ μὲ τὸν μαρξισμὸν καὶ μὲ τὸν νικσεισμὸν καὶ μὲ ἀλλας ἀκόμη θεωρίας, εἰς τὴν σωτήριον δύναμιν τῶν ὅποιων δὲν ἀμφεβάλλομεν. Τῷρες σχεδὸν δι' αὐτὰ τὰ συνθήματα δὲν χωρικροῦν ἐπὶ τῶν διανοιῶν ήμῶν· διὰ ὑπεβλήθησαν εἰς μίαν βάσιμον κριτικήν, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ εἰς σκώμματα. Τὶς ἀπέμεινεν ἀπὸ τὸν ἀλλοτε πανίσχυρον βυρωνισμὸν; Πόστον δὲ μᾶς φάνονται τῷρες αἰσθηματικὰ τὰ ἔργα τῆς Σάνδης! Τὶς εἴναι σήμερον σοβαρὰ πεπεισμένος εἰς τὴν ὄρθιστητα τῶν θεωριῶν τοῦ Μπούγγερ καὶ Μολεσότ; "Ολκ ταῦτα τελειωτικῆς παρεδόθησαν εἰς τὰ ἀρχεῖα. "Ἐὰν δὲ αἱ νεώτεραι τοῦ συμφοι θεωρίαι τῆς Δύσεως—αἰσθητικαὶ η πολιτικαὶ εὑρίσκουσιν δπαδούς, οἱ ἀριθμὸς αὐτῶν εἶναι σχετικῶς ἀσήμαντος. Πολλοὶ εὑρίσκονται παρ' ήμερον δπαδοὶ τοῦ Νίτσε η τοῦ περιφύμου ἐκφυλισμοῦ;

Τὸ ζήτημα εἴναι ὅτι ἐπιχρατεῖ ἐπὶ τῆς ρωσικῆς διανοίας μίχ εύρεις ἐπίγνωσις. "Οσον μάλιστα εὐφυής καὶ ἀν ηθελεν εἰσθαι αὐτῇ η ἔκείνη η θεωρία, ὃσον εὐφυεῖς καὶ ἀν ὕστιν οἱ ἀντιπρόσωποι αὐτῆς ἐν τῇ φιλολογίᾳ, δὲν θὲ μᾶς σώσωσιν αὐτοῖς, οὐδ' ἐν αὐτοῖς ἔγκειται τὸ κέντρον τῆς βρύτητος τῶν ήμετέρων προσδών. Μὲ τὸν ἰδιον νοῦν δφείλει ἔκάστος νὰ ζῇ καὶ οὐχὶ μὲ τὸν ξένον—τοῦτο δὲ σημαίνει ἀνάγκη νὰ νοήσωμεν καλῶς τὰς τε περιβαλλούσκες ἡμᾶς συνθήκες καὶ τοὺς ἀνθρώπους, ἀνάγκη νὰ σπουδάσωμεν, ἀνάγκη νὰ ἐνοήσωμεν τὶ ἀπαιτεῖ η ρωσικὴ πραγματικότης. Ἐφραμοζόμενον αὐτὸν εἰς ξένους συγγραφεῖς, τὰς ποιότητος τοῦ Ζολέ σημαίνει, ὅτι, καὶ ἐν περιπτώται καθ' ἣν τὰ ἔργα των ήθελον είκονίγη πραγματικὴν τὴν εἰκόνα τῆς γαλλικῆς ζωῆς, τοῦθ' διπερ δὲν ὑπάρ-

χει πράγματι, καὶ τότε διως ἡ εἰκὼν εύτη διὸ θεοῦ αὐτοῦ νέμεται· μᾶς διδαχὴ πᾶς νὰ τὰ καταφέρωμεν μὲ τὰς ἀτελεῖς τῆς ρωσικῆς ζωῆς. Διὸ κατὸ εἰς τὴν παντὸς ἀνάγκη νὰ γνωρίζωμεν τὴν ρωσικήν καὶ διὸ τὴν γαλλικήν ζωὴν δ. εἰς πᾶσαν περίστασιν, μόνον διὸ τῇς ἴδῃ τῇς ευχαρίστεις τῆς ρωσικῆς καὶ γαλλικῆς ζωῆς, εἰνε δύνατὸν νὰ ἐννοήσωμεν διὸ ποιῶν μάσων δυναμιθῶν καλλίτερον νὰ θεραπεύσωμεν τὰς ἡμετέρκς ἀτελεῖς. Ήν τούτοις διως. Σπώς βλέπομεν. Η εἰδού τοῦ γαλλικοῦ διως τὴν ἔξεπόνησσν ὁ Καλός, ἀπέχει πολὺ τῷ νὰ εἴναι πιστὴ τὰ ἔργα τοῦ συγγραφέως αὐτοῦ περιουσικῶντι κατόπιν. Δεικνύον τὴν γαλλικὴν ζωὴν ισχυρῶς περιμορφωμένην.

Ἐσγάτως πολλοὶ τῶν ρωσῶν ἀναγνώστῶν ἤρξαντο ἐλευθερεῖν ἀπὸ τὴν πολωνὸν συγγραφέα Σένκεβιτζ. Καθόσον διως εἰσέδουν βρεθῆτερι εἰς τὴν Ἑργα τοῦ εὐφυοῦς τούτου συγγραφέως, κατέληξαν ἐπίσης εἰς τὸ συμπέρασμα διὸ δὲ λύει τὰς ἀπορίας του. Καὶ πράγματι, — τί τὸν μᾶλι τὸν ρωσὸν ἀναγνώστην ἢ δικράνησι; τοῦ ἱστορικοῦ περιελθόντος τῇ Πολωνίᾳ; Διὸ τοὺς πολωνοὺς τὸ θέμα τοῦτο δύναται νὰ φανῇ ἀνδικόρετον! Η ἀνύφαστης τῇς πρώτην Πολωνίας καὶ τὸ ἀθλο τῶν ἥρωών αὐτῆς, ὑμπορεύει καὶ νὰ περιγράψειν μάκρως; τοὺς πολωνούς, ἀπένκυντι τῇς αὐτοτυπάσθετης πολιτικῆς ζωῆς, ἢν ἀπείλεσσιν. Τοὺς διωσούς διως ἡμᾶς κατὰ τὸ ἀνδικόρετον τὰ Ἑργα τὰ δρυσῶντες καὶ γεράροντες τὴν ἀρχαίαν Πολωνίαν;

Μάλιστα, καὶ δὲ αἱ συστικαὶ μυθιστορίαι τοῦ Σένκεβιτζ, κίτινες ἀποτελοῦνται καὶ τὸ μεγαλείτερον μέρος τῶν ἔργων του, ἵσσον ὑποδειγμάτων καλλίτεγνων, θὲ μᾶς ἀπροέργουν μίκτων καθηεράντων κιονητικῶν ἀπόλαυσιν. Ήν τούτοις, ὡς ἡ κριτικὴ διεσάριστη, τὰ ἔργα αὐτᾶ δὲν εἴναι καὶ τότον καλλίτεγνων· τοιλάχιστον ἐν πολλοῖς ἐνθυμίζουσι ὡς πρὸς τὴν μέθυδον αὐτῶν, τὰς μυθιστορίας τοῦ Δασκαλού πατρός. Βεβαίως καὶ ὁ τελευταῖς οὗτος εἰς τὴν ἐποχήν του περέσυρε τὸ ίστορικὸν κοινόν. Ο «Μοντεγγρέτο» του ἢ οἱ «τρεῖς σωματογόλακες» εἰχον πολυχρίσμους ἀναγνώστακες δὲν καί, κυρίως, μεταξὺ μαθητῶν καὶ ἐντὸς πολυτελεῖτοῦ. Βεβαίως, τὸ ταλαντον τοῦ κ. Σένκεβιτζ είναι συμβιτικάτερον, ἀλλ' ὁ πολωνὸς οὗτος συγγραφέυς, μόνον εἰς τὴν Ἐργὴν τῇς φιλολογικῆς του δράσεως ἡκολούθει δρόμον ίδειν, κατόπιν διως ἀμφιθῆτο τὸ περάδειγμα τοῦ Καλοῦ, ἔτρεχε τούτεστι σύμφωνο μὲ τὸ ἥδυκ τῆς κοινῆς γνώμης. Οι πολεμοὶ ἀναγνώσκουν εὐχαρίστως μόνον τοὺς συγγραφεῖς, δοὺς ἐξηγοῦν τὴν Ἐργὴν Πολωνίαν· εἰ δὲ συγγραφεῖς τῇς ἀντιθέτου μερίδος, εἰ ἀποκαλύπτονταις τολμηρῶς τὰ κίτια τῆς πτώσεως τῆς Πολωνίας, διῇ μάνον συκαπεθεῖες δὲν ἔχουσι περὶ αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ χρησιμεύουσιν ὡς σκοπὸς βικίων ἀπιθέσεων ἐπὶ μέρος των. Ο κ. Σένκεβιτζ δὲν ἔχει τὴν ἀγκαθὴν μερίδα, ἵν' ἀποκτήσῃ δημοτικότητα μεταξὺ τῶν διωρύλων των. «Ημεῖς διως οἱ ρωσοί, δὲν ἔχουμεν ἀπολύτως κανένα λόγον νὰ συμπεπλεγμένοις τὴν δράσιν του, τὴν οἵτου ποιεὶς ἀδηλωμένην». Αὕτη γεννᾷ μόνον ἀπάτην,

δπως ἀπότην φέρουσι καὶ αἱ μυθιστορίαι ἔκειναι τοῦ Ιολᾶ, εἰς τὰς ὄποις οὗτος ἀκολουθεῖ τὴν διάθεσιν, τὰς ὁρέξεις, τὰς προλήψεις καὶ τὰ κακά ἔντεικτα τοῦ πλήθους.

Ἡ φωστικὴ κοινωνικὴ ἴδεια εἰσέρχεται εἰς τὸν ἀρδάμενον νέον αἰῶνα μὲν προμήθειαν νέων ἀληθειῶν — καρποῦ τῆς κτηθείσης πείρας, πολλῶν πικρῶν ἀπογοητεύσεων καὶ σκέψεων ὀδυνηρῶν. Μεταξὺ τῶν ἀληθειῶν αὐτῶν, μία τῶν κυριατέρων εἶναι δτι, τὸ φέρεσθαι πρὸς τὴν Δύσιν, πρὸς τὸν βιωτικὸν ὄργανισμόν, τὰς τάξεις καὶ τοὺς νόμους αὐτῆς, δὲν ἡμπορεῖ νὰ εἶναι σωτήριον, ἐντοσθιμένης αὐτοῖς ἀγνοοῦμεν τὴν ἴδιαν χώραν. Διὰ τοῦτο παντοῦ παρατηρεῖται μία σύντονος ἐνέργεια πρὸς τὴν σπουδὴν τῆς γενεθλίου γῆς. Ἐπικυρῶσι τοῦτο ἀπειρά γεγονότα, τὸ σπουδαιότερον δὲ εἶναι τὸ ἐνδιαχέρον διεγείρει πανταχοῦ παρ' ἡμῖν ἡ ρωστικὴ φιλολογία. Ὁ ρῶσσος ἀναγγώστης ἐν γένει, ἴδιως δὲ ὁ ἰστάμενος πλησιέστερα πρὸς τὴν ζωὴν καὶ τὰ προβλήματά της, φύνει εἰς τὸ συμπέρασμα δτι διὰ τῆς σπουδῆς τῆς φωστικῆς φιλολογίκης δύναται νὰ γνωρίσῃ τὴν ἴδιαν χώραν, ἔχων ὑπὸ ὅψιν του πόσον ἀφθονεῖ καὶ πόσον λαμπρὰ ἔργα μᾶς ἔδωκεν αὐτῇ. Οὐδέποτε τὰ ἔργα τῶν φώστων συγγραφέων διεδίδοντο εἰς τοσοῦ μεγάλην ποστήητα ἀντιτύπων, δσον σήμερον. Ἐκκατος ἐξ ἡμῶν ἀναγγωρίζει δτι διὰ νὰ εἶναι χρήσιμος ἔργατης, ἵκανος βιοπλασιστής, δρείλει προπαντός νὰ γνωρίζῃ τὴν χώραν του καὶ πάντες ἡμεῖς εἰμεθα πεπειμένοι, δτι ὁ κακλίτερος ὄδηγός πρὸς τοῦτο εἶναι ἡ ρωστικὴ φιλολογία γῆτις, εἰς εἰκόνας καταπληκτικῶς λαμπράς, μᾶς ἤνοιξε δλην τὴν ἐνότητα τῶν συνθηκῶν ὑπὸ τὰς ὄποις ζῶμεν, τῶν σκέψεων, αἵτινες μᾶς συγχινοῦν, τῶν αἰσθημάτων, αἵτινα μᾶς θλίβουσι καὶ μᾶς χαροποιοῦσιν.

“Η ξένη θάλασσα δσο κι’ ἀν εἰν’ θερμή,
Οσ’ ὕμερα κι’ ἀν εἰν’ τὰ ξένα μάρη,
χαρᾶς δὲ θὰ μᾶς γείνουν ἀφορμή,
νὰ σεύτη ξένος τὴν ὁδύνη μας δὲ ξέρει.

Οἱ βαθεῖς τὴν ἔννοιαν καὶ τὸ αἰσθημα στῆχοι οὗτοι τοῦ Νιεκράστωρ γίνονται καταληπτοὶ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἀπὸ τοὺς φώστους πεπαιδευμένους. Πολλὰ ἐμπορεῦμεν καὶ ὀφείλομεν νὰ μάθωμεν ἀπὸ τὴν Δύσιν. ‘Ἄλικα δλ’ αὐτὲς θὰ μᾶς ὠφελήσουν τότε μόνον, δταν γνωρίζομεν καὶ τὴν πατρίδα. Ἀγνοοῦντες αὐτήν, δὲν θὰ τὴν ὠφελήσωμεν, έσω καὶ ἀν μελετήσωμεν τὴν Δύσιν. Τὸ χειρότερον δημοσίων εἶναι νὰ σπουδάζωμεν τὴν Δύτιν ἀπὸ ἔργα κτινῶν εἰκονίζουτιν αἴτην ἀνεκριθῶς. Καὶ ἡ δλάβη ἐδῶ εἶναι διττή. Ἐὰν ἀγνοοῦμεν τὴν πατρίδην, εἰς ἐπίμετρον μορφώνομεν ἴδειν ψευδῆ περὶ τῶν ἀλλων χωρῶν καὶ ζῶμεν εἰς κάποιον κάπουν φρυνταστικόν, μικράν σγέσιν ἔχοντα μὲ τὴν πραγματικότητα.

“Ἄς λέβωμεν ἐν παράδειγμα. Τὴν ζωὴν τοῦ λαοῦ μᾶς ὀλίγον ἀκόμη τὴν

έσπουδάσαμεν, εἰς τρόπον ὅστε δὲν εἰξέρωμεν οὐτε τί τὸν συμφέρει ακλλίτερον ἢ κοινωνικὴ ἴδιοκτησία, ἢ ὁ ἴδιωτικὸς ρόρος; Τὸν γαλλικὸν λαϊκὸν ζωὴν μεντάνωμεν ἀπὸ συγγραφής, ὡς τὴν περίρημον εἰ' θν. Ἐμπορεύμεν δὲ ἐν μέσου τούτου νὰ ἔννοήσωμεν τὸν ἴδικὸν μῆς λαόν; "Α; παρεδεγχώμεν δὲν ἡ μελέτη τοῦ πραγματικοῦ βίου τοῦ γαλλικοῦ λαοῦ θὲ μᾶς ἰδούθει νὰ δινούσιμεν τὸν φωτισμὸν βίου. Ἀριθμενοὶ δῆμοις ἴδεκας περὶ τοῦ πρέστου ἐκ τῆς μυθιστορίας τοῦ Ζολέ, δη; μόνοι δὲν ἔννοῦμεν τὸν βίον τοῦ γαλλικοῦ λαοῦ, ἀλλὰ λαμβάνομεν κακὸν ἴδεκαν καὶ περὶ τοῦ βίου τοῦ φωτικοῦ λαοῦ, ἐὰν εἰμεθή δικτεθεῖμενοι νὰ τοιτζωμεν. Στὶ δὲ τελεταῖς διάγει περίπου δῆμος ὁ πρέστος. — ἐὰν δὲ προνοήσεις δικροτεικά, πολὺ τότε ζωτικὸν ἄνδικόρερον ἡμπορεῖται ἢ έχῃ δι' ἥμας ἡ μελίτη τοῦ γαλλικοῦ λαοῦ ἐκ τῆς μυθιστορίας τοῦ Ζολέ;

"Άλλο παράδειγμα. Μόνον μελετῶντας τὸ παρελθόν, ζινοσήμαν τὸ ἐνετέλη. Ενεκα τούτου πάντες ἀποδίδουσι μεγάλην σπουδαίαν εἰς τὴν μελέτην τῆς ιστορίας. Ἄλλα δὲ πορεῖται εἰς κάτιο νὰ μᾶς βοηθήσῃ ἢ ἀνάγγειοις μυθιστοριῶν τοῦ εἰδούς τῶν εἰδικῶν πυρός καὶ σιδήρου, εἰς Κατακλυμάδαν καὶ πά. Σπου τὸ παρελθόν ἐνδεικεῖται προσεικοῦ τημάκτος, τῆς Πολωνίας, εἰκονίζεται ογρεβλημάνον, δια κολακεύσῃ τὴν θύνικὴν φυλακτίαν τῶν Πολωνῶν; Δέν περιφρονεῖται καὶ δέδοι ἡ άλήθεια, ἀφοῦ μεταφερόμεθε εἰς κάσμον φανταστικόν, οὔλιγχην σχέσιν ἔχοντα μὲ τὴν πραγματικότητα, συγχρίνως δὲ καὶ προσβάλλοντα τὸ πετριοτεκτὸν θρόνον αἴσθημα.

"Οχι, τὸ ζῆν εἰς κόσμον αὐταπέτης, φανταστικὸν εἰδίσμαν, δημιουργούμενον πρὸς παρηγορίαν ἢ διεκοδέστιν τῶν ἀνιγνωστῶν, οὐδεὶς σπουδαῖος ευδικός τοῦ δὲ ἐπιθυμητῆ.

II. A. *Αξιώτικα.